

Сов. секретно.

ХАРАКТЕРНА СВОДКА

1. Источник (кличка и №) _____
2. Какие круги освещает _____
3. Донесение от _____ (какого числа)
4. По какому делу _____ (название, кличка, №)

3779

Сов. секретно.

ХАРАКТЕРНА СВОДКА

1. Источник (кличка и №) Светлова X
2. Какие круги освещает укр
3. Донесение от 6.VI.30 (какого числа)
4. По какому делу _____ (название, кличка, №)

Трухмаченко 378

Х а р а к т е р д о н е с е н и я

Отметки и резолюции

Одного разу дивлюсь М.С. приносить цілу к'іпу канц приладдя для бібліотеки-пояснюється тим, що у Ів.Ів. доводиться виключувати кожного пера (тому треба завести паралельно нові рахунки для канцприладдя), як покажується Ів.Ів., рахунку представленого нею не досить прийняти без відому М.С. видати грошей, тому треба поклеп зробити на товариша.

Підкреслюю ці дрібні інтрижки тому, щоб була яснша фізіономія установи - на мою думку, це досить важливі речі, бо раз у таких дрібних випадках виконується авторитетним лицем різні вибрики інтриганства, то може бути вплив такої особи на поважніші речі-факти, що пишуться навіть до певної політичної установи у даній інституції. Слово цієї особи чомусь святе для всієї родини акад. ГРИШЕВСЬКОГО. З цієї причини перебрано було цілий ряд прим. доглядачів для установи - газ Марія Аркадівна висловилаь негативно-перемінити був такий характерний випадок із швейцаром В.Б.У. Коли він хотів перейти до нас - у цій справі йому радили звернутись до Ф.Е. СІВЧЕНКА, як юридичної особи-секретаря. Коли ЖУКІВСЬКА, запитавши його, кого йому треба, дістала відповідь, до кого прийшов, того немає, що одразу послужило до того, щоб відмовити цьому робітнику, мовляв: як він буде пізніше до мене ставитись, коли він зараз зо мною "грубит" - на місці відбувся конфлікт і згаданий служник не схотів і звертатись до нікого у цій справі. Подібна ситуація буває ново вступачого аспіранта "мене..... не нравиться", починається перечеислятися вражіння, яке склала дана особа, а різних боків обговорюється і нарешті санкція підходящий чи ні. Береться на увагу його біографія. З початку навіть до мене звертались за такими порадами - дати інформацію. Без сумніву, що це установка до певної міри правільна - знати все про людину, але орієнтація одностороння, здаватись на орієнтацію однієї особи вважаю за мінус, тому й зупиняюсь так багато на цьому. Даю кілька ілюстрацій. Появився між нами ет нограф із Житомирщини ДМИТРУК, захопились ним, давав він свої записи, вела я з ним переговори різні і листування в справах збирацьких. Упочатку в мене склалось вражіння що до нього відносяться як до "свого". З..... його я на вулиці в день заїдання кабінету, на якому К.М. мало робити звіт з подорожі за кордон як людина приїзжа не знає про це засідання, я інформую як учасник нашої роботи і пропоную зайти на засідання. Коли він появляється і розуміється перед тим повідомила-мені прямо не сказали, що, мов, не треба було цього робити, але підчас доповіді мені виявилось, що щось з на перешкоді. Коли вертала я додому, почула на східних фразу - "цетвсе через неї" говорила ЖУКІВСЬКА. Мене вки було в жар-поперше особливе ставлення до мене - не виявлене незадоволення з мого вчинку, подруге-небажаня мати на засіданні "чорного" робітника, як колись

Сов. секретно.

ТУРНАЯ СВОДКА

1. Источник (кличка и №)

2. Какие круги освещает

отделения

3. Донесение от

(какого числа)

4. По какому делу

(название, кличка, №)

579

Характер донесения

Отметки и резолюции

висловлювались про ДМИТРУКА. Аж коли я виїхала в той район, де він працював, і довідавшись, що він партійний для мене зробилось ясно-чому він став "поганим" робітник. Другий раз: організовано провалили на зборах т. БАРАНОВИЧА голову місцевому не провівши його на головування вдруге-проти була виключно наша установа. Мотивувалось тим, що він є проти нашого колективу і ніколи нічого не зробить для нас. Через рік я довідушсь, що БАРАНОВИЧ "треться" коло партії, тому на мою думку, був похід проти нього. Хоч зараз "стосунки" з ним налажені прекрасні, тому що це "не рівна" боротьба.

Поверну до себе: після року мені стало ясно, чому давна прихильність і добродійність, які оказував до мене протягом чуть не 20 років М.С. пропали, чому до мого чоловіка почали в бойкотом ставитись у цілій установі. Спочатку йому давали різні підробітки- графічні рисунки, плакати, фотознімки, в пізнішому це слабше непомітно, спочатку, причину зваливали на СЕВЧЕНКА, що мав він проти СТЕПЕНКА, а далі все більш і більш заостривалось... образ і нарешті я..... Йому навіть заходить в уста нову. Причина, на мою думку, така: коли була за кордоном сім'я М.С., його "тайна повірена", не маючи товариства, перебувала чуть не кожний вечір у нас, були відносини незвичайно приятельські. На великдень по традиції був видержаний день, але на чай я запросила її, значки, що вона одна, її сумно перший раз у житті, як висловились, проводить у той спосіб свята- і от під час чаю був гостем уже її знайомий, товариш чоловіка, партійний. Я бачу за столом моя приятелька (завжди весела, балакуча, жартовлива, держить себе отримано, мовчазно, навіть зло-що мене примусило відзватись: "ви не стесняйтесь М.А." розуміється в жарт. Після її уходу я замітила розвірену атмосферу і сміх хлопців, полковниці не до вподоби таке святкування. Для годиться ми пішли й до неї. Тут я побачила ту саму поведінку- ми стали чужі люди-в той самий день. Чоловік скоріше витяг мене додоум, висловивши мені побажання туди більше не заходити. Причина мені тоді була неясна, я лише бачила, що по приїзді К.М. і її матері з закордону відносини зовсім змінились, ніяких приватних балачок, ні розпитів, словом вороги, які ведуть дипломатичні зв'язки, щоб їх не зірвати. Тепер я представляю, що в тім товаришові вона мусіла бачити "сищика" і що я "вокусь" з такими "подозрительними" типами, тому й до мене треба ставитись "обережно". А що це може бути так, пригадую минуле: прийшов до мене хлопець знайомий, студент, що працював тоді на електростанції в спецодежці- шапка й кожана куртка, визвали мене, але з такими очима, внаочі в нього в кишені була бомба. Після кількох таких візитів К.М. запитала: ви добре знаєте цього

тим, що часто відбувались засідання без мого відому, я думаю, що навмисно зроблено було кілька засідань навіть у той час, коли я була на великодній кампанії це мені стало ясно теж, коли після арешту чоловіка К.М. двічі зайшла до мене в хату, чого завше уникала, а вчора 9.У1 навіть прийшла "запросити" мене на засідання кабінету: прийдіть, як матимете змогу, хоч

Сов. секретно.

КУРЬОРТНА СВОДКА

отделения

Киевського Округа. ГПУ.

1. Источник (кличка и №)

2. Какие круги освещает

3. Донесение от

(какого числа)

4. По какому делу

(название, кличка, №)

281

Сов. секретно.

КУРЬОРТНА СВОДКА

отделения

Киевського Округа. ГПУ.

1. Источник (кличка и №)

2. Какие круги освещает

3. Донесение от

(какого числа)

4. По какому делу

(название, кличка, №)

180

Х а р а к т е р д о н е с е н и я

Отметки и резолюции

хлопця, це-ж " провокатор " - мене цей фінал зовсім здивував-чому в кожній людині не " барського " походження треба бачити ворога собі. Коли я впевняла, що ні, то вона все таки запитала- він не сидів у тюрмі. Ні, кажу. Ну, то нічого, бо хто сидів там і вийшов, то напевно взяли в нього підписку на співробітництво. Наскільки сильно було враження всіх присутніх, що мій знайомий дуже мене просив вибачити, що він прийшов у "такому" вигляді, на другий раз між нами його бачили в чемерці й сивій шапці, на що я зауважила- це не по мене, а погіршає справа (він дуже бажав познайомитись з М.С.) бо треба, щоб мати успіх, надіти чорний костюм, рукавички й фетрову шляпу-тоді ви будете " люди нові ". Таке враження в мене витворилось давно, але це не важно. Обстаточний розрив з мною і моїми співробітниками став з моменту вступу мого приятеля односельця в інститут Наукової мови на посаду завідувача вони знали про наше приятелювання давно, а зараз К.М., почувши що я дзвонила до нього, схвилювано кинула роботу, відкликала мене й каже:- Ви здається, знайомі не й досить добре, з тим, як його, ну... ТІМ ЧЕНКОМ (я бачила, що їй не хочеться навіть вимовити його прізвище) Так, знайома. Ви б там узнали, нащот чистки, то-що, але це сказано трохи з іронією.

- А яке відношення його до чистки.
- А він партійний, в ячeyці, буде "чистити".
На цьому кінець. Коли я бачила їх ставлення до мене, різні балачки гуртові в сусідній кімнаті дуже веселі, якими хотіли підкреслити моє відособлення до їх. І я, хвилюючись, що дня довідувалася про себе різні чутки про скорочення, про мою негативну роботу в науковому колі, не проявила себе з політичного боку, то з громадського. Словом, почалось те, що називають "видання". Нарешті одного співробітника жінка вимовила: " ви не хвилюйтесь, вони думають, що ви до когось ходите й розпитуєте все, тому так і ставляться, вони теж хвилюються і я бачила, що ця сама особа і її чоловік, одні ноки, які гарно ставились до мене, перемінили відносини до мене, а до нього змінилися- думаю через те, щоб відірвати від мене, тому поліпшення навіть пішли, він матеріально..... а дивлюсь жінка пішла до бібліотеки на підробітки-до того ж часу уважали його " за чоловіка " СТУДЗИНСЬКОГО і не дуже висували.

Що до його відношення: підкреслювалось ще бойкот тим, що часто відбувались засідання без його відому, я думаю, що навмисне зроблено було кілька засідань навіть у той час, коли я була на великодній кампанії це мені стало ясно теж, коли після арешту чоловіка К.М. двічі зайшла до мене в хату, чого завше уникала, а вчора 9.У1 навіть прийшла " запросити " мене на засідання кабінету: прийдіть, як матимете змогу, хоч

Сов секретно.

РИЕНТУРНАЯ СВОДКА

1. Источник (кличка и №)

2. Какие круги освещает

3. Донесение от

(какого числа)

4. По какому делу

(название, кличка, №)

отделения

Киевского Округа. ГПУ.

Х а р а к т е р д о н е с е н и я

Отметки и резолюции

хвилин на 10, щоб хоч записати в протокол (бо я ж у відпустці, тому й не могла б бути) Це характерна фраза, тому що вона характеризує методу просування робітників: коли треба і за слуговує різними способами навіть дуже дрібненькими, будуть висувати, щоб люди "бачили" - це робилось і во мною в початках моєї праці а через 5 років після того навпаки старались протягом цієї зими мене так здискредитувати і показати у всім на лице, що я нездатна робітниця і різними способами усувалось мене від наукової роботи, а було завалено на купу технічного обов'язку, який у мене засирав цілий день, а вечора зоставались на наукову роботу, до того умови внутрішнього життя так поставили непомітно для чужого ока, що я була напередодні арешту мого чоловіка примушена передчасно піти у відпустку з тим, щоб більше на службу не вертатись. У зв'язку з новим моїм станом перемінилось відношення машиністки, яка весь час вела зо мною до того провокаційні балачки, зараз уникає цього, я пояснюю це тим: треба було мене на чомусь зловити, підходить чистка і треба конкретних даних, тому визивалось мене на контр-революційні балачки, ще й так, щоб хтось чув, що суперечить фразі ШУКІВСЬКОЮ, яка не має обурення проти такої поведінки висловило: М.С. просив приватних балачок в установі не вести, але-ж про це було мені не відомо, значить була тенденція, не предостерігти, тзловити на чомусь, щоб мати хоч якусь причину позбутись мене із свого колективу, а як ні, то хоч напакостить. Не знаю, чи вдалось-все таки в таких умовах працювати досить важко і накладно для здоров'я Знали всі, що я болюю за громадським навантаженням, на цю адресу кидали співробітники (де які) іронічні поради, як читати лекції по заводах, іхати колективизувати і т.і.

Щоб заставити мене бути некоректною і тим мати причину ..... закинути мою нездатність до праці (щоб скоротити це все велось до цього), пущено тонку політику між тих робітників, які відговорювали моїх робітниць так, що бувало чуть не що 2 місяці я зоставалась одна і мусіла протягом тижня або кількох днів розриватись на часті, щоб совмістити громадянство, материнство і хазяйство. В яслі дитини теж дати не могла (хоч про була) бо вечірні заняття по службі однаково примушували держати чужу людину в хаті, з другого боку в установах між співробітниками так само пущено думку, що мене непотрібно держати при цій установі, бо я більше віддаю уваги сем'ї. На цій підставі, а може ще й є інша, усунуто мене ..... від життя на службі навіть були випадки, коли уважалось за непотрібне мати мою присутність..на обговоренні при соцзмаганні, чим я багато турбувалась перед співробітниками, що мене заспокоювали: для чистки це не має значіння, мені це дуже

людно не хватає мужности "скомпрометувати" себе до кінця перед західною фашистською Європою, якби якась

384

Сов. секретно.

КУЛЬТУРНАЯ СВОДКА

отделения

Киевского Округа. ГПУ.

1. Источник (кличка и №)

2. Какие круги освещает

3. Донесение от

(какого числа)

4. По какому делу

(название, кличка, №)

Х а р а к т е р д о н е с е н и я

Отметки и резолюции

прикро, що навіть ширші кола співробітників ВУАН, які колись ставились до мене відповідною повагою, тепер при зустрічі я маю від їх зневажливі кивки.

Отже наслідком інтриг одиниця як громадянка пропа дає..... для громади - тим часом на роботі педаго гічній на селі я вважала за активну громадянку (що до культурно-освітньої роботи) Наслідком цих умов ми з чоловіком рішили порвати всякі звязки зі всією ака демією перекваліфікуватись в якийсь інший бік роботи, а навіть була думка дружини виїхати по-за межі Укра їни, чому я перечила, бо надто приковує природня краса Києва.

Протягом всього часу, відколи я працюю з К.М. ГРУ ШЕВСЬКОЮ, проявлялась у її відношенні до Радвлади дві характерні риси людини, що опинилась серед двох ворогів перша, це затримання при своїй діяльності тих старих принципів, якими жило укр. громадянство в 17-18 р.р. біти націоналісткою в повнім розумінню, але не народ ничкою - так би мовити. Балачки селян або робітників її мало або й зовсім не торкались і не торкаються вона дивиться на ці верстви, як на матеріал, це я доб ре переконалась із балачок з нагоди моїх подорожий на нужденне Полісся, економка якого завжди мене вра жала і я з боєм розповідала про той стан селянства, який перебіг перед моїми очима. Характерний факт. Коли мені трапився дуже розумний хлопчик-самородок сирота і я висловила бажання перетягти його до Києва, улаштува ти десь у дитбудинкові, а навіть опікуватись ним, як основленим (це було до мого заміжжя) вона висловила ся "для чого, що з нього вийде, нащо відривать від гурту дитину. Що це йому дасть".

Це і та дрібно-буржуазна тенденція не давати рости талантам-виходцям з низів. Я над усе, це раз, а по друге негативне відношення до культури, яка розвивається в теперешній мент у новому забарвленні. Те саме можна пригадати зі слів її матери; коли я розповідала про хлопця на Коростенщині, що дуже гарно записував мате ріялі і зацікавився, як я йому роз'яснила, щоб у най коротший час освідомити з цією роботою. Мати на це відповідала: що ви будете робити з тими етнографами. Нащо їх стільки плодити і з іронією додала..... це мов гордість, що працює в академії наук. Мене розуміється вдарило це по струні - я відчула що робоча.....худобина, який ходу далі не буде, як виїзди на болота. Потім це відбилось на моїх подорожах без інструкції і вказівок роби як умієш, як знаєш - не зможеш-дай місце другому.

Друга риса це розуміння й погодження з політикою КПСУ лише одверто виступити і вповні погодитись при лядно не хватає мужности "скомпрометувати" себе до кінця перед західною фашистською Європою, якби якась

17 гр. 60

Аклад.

7/VI-30 г.

384

Сов. секретно.

1. Источник (иличка и №) _____
2. Какие круги освещает _____
3. Донесение от _____ (какого числа)
4. По какому делу _____ (название, иличка, №)

383

АГЕНТУРНАЯ СВОДКА

отделения

Киевского Округа. ГПУ.

Х а р а к т е р д о н е с е н и я

Отметки и резолюции

сила примусила її стати не глядачем, а борцем в рядах Нового громадянства, щоб вина впала на ту якусь силу - я певна, що вона була б вповні задоволена. Ба чу це по тих стараннях пройти в актив громади і то різними манівцями, щоб другі сказали і що це з приміру - одначе на мою думку такі ..... у критичний мент стануть направо, а не наліво. беру під увагу якраз Катерину Михайлівну, бо вона з живим представником думок свого батька. Навіть сьогодні в балачці про стан, який переживає українська інтелігенція, висловила: якже себе ще показати досить, що працюємо. У висловленні думок дуже обережна, тому що всі з дрожанням слідкують за ними і орієнтація завжди на М.С. А що він думає. Це кожний, хто хитається, має цей знак запитання. Він же політик і нікому в голові не укладається, щоб він спокійно сидів і робив, а в дійсності це так - на мою думку він надто великий дипломат і з довголітнім досвідом, знає, що йому належить "готове місце" коли хтось здобуде і запропонує не такий він, щоб іти "в поле орать" - це зроблять менші - він лише може істи готові підляниці. Тому коли повставало питання у моїх товаришів - невже у М.М. немає якоїсь організації, я відповідала, що напевно немає - з певна група людей, може навіть і десятки не набереться, яким він може довірятися, і то не вповні. Знаю одну таку особу, яка чомусь ходить завжди або в такі часи, щоб ніхто не замітив, або такими дверима, щоб ніхто не бачив, по середником між ним теж сама КИЇВСЬКА, якої він удається, а потім замикається М.С. із ним на балачки Теодан ЧЕРНАСЬКИЙ, це тягнеться з 1925р., коли я почала працювати там і тоді я поінформована була про ці таємні сходи. Що мають вони на місці для мене не відомо. Бо я ще раз підкреслюю, що до мене як до "пролетарки" ставились не з повним довірям. -

В е р н о :